

הודעה לעיתונות –

בנק ישראל מפרסם קטע מתוך סקירת מערכת הבנקאות בישראל לשנת 2010

שתפורסם בקרוב:

השפעת הוראת חובות פגומים

בסוף שנת 2007 פרסם המפקח על הבנקים הוראה בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" (להלן: "ההוראה"), שתחילתה מיום 1 בינואר 2011. ההוראה מתאימה את הוראות הדיווח לציבור החלות על התאגידים הבנקאיים ועל חברות כרטיסי האשראי בישראל להוראות החלות בנושא זה על המערכת הבנקאית בארצות הברית ובמדינות מובילות אחרות.

ההוראה מאמצת סטנדרטים מובנים ומפורטים יותר למדידה וגילוי של סיכונים אשראי בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים, ובכך מאפשרת:

- לוודא שההפרשה להפסדי אשראי תכסה באופן נאות את כל הפסדי האשראי הצפויים מתיק האשראי, גם אם הפסדי אשראי אלו טרם זוהו. זאת, בין היתר, באמצעות מנגנון של הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בגין חובות בעלי מאפיינים דומים.
- לשפר את יכולתם של תאגידים בנקאיים לעקוב אחר סיכונים האשראי ולנהל אותם, בין השאר, על ידי הגדלת האחידות והעקביות במדידת הפסדי האשראי הצפויים, וחיזוק הקשר בין השינויים באיכות האשראי לבין השינויים בהפרשה להפסדי אשראי;
- להגביר את היכולת להשוות בין תאגידים בנקאיים בישראל, ובפרט, ביניהם לבין בנקים בעולם.

העקרונות שבבסיס ההוראה הם שינוי מהותי ביחס להוראות הקיימות בנושא סיווג חובות בעייתיים ומדידת הפרשה להפסדי אשראי, ובעלי השפעה לא מבוטלת על סעיפים מאזניים מסוימים. על פי הנחיות הפיקוח על הבנקים נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחות הכספיים לשנת 2010 ביאור פרופורמה שנועד לשקף את ההשפעה שהייתה צפויה להיות ליישום של ההוראה - לראשונה - על סעיפים מאזניים מסוימים אילו יושמה כבר ביום 31 בדצמבר 2010. נתוני הפרופורמה הוצגו גם בדוחות הכספיים ל-31 במארס 2011.

עיקרי ההוראה

א. **שינוי בהפרשות להפסדי אשראי** - בהוראה נקבעה הבחנה בין הפרשה על בסיס פרטני לבין הפרשה על בסיס קבוצתי, ונקבעו כללים לצורך חישוב הפרשות אלה.

- **הפרשה פרטנית להפסדי אשראי** - הפרשה הנדרשת לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בגין חובות מסחריים גדולים שנבדקו על בסיס פרטני וזוהו כפגומים. הפרשה זו מוערכת בהתבסס על תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים מהחוב, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של החוב, או על פי השווי ההוגן בניכוי עלויות המכירה של הביטחון ששועבד להבטחת אותו האשראי, כאשר גביית החוב מותנית בביטחון.

- **הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי** - הפרשה בגין חובות מסחריים גדולים שנבדקו על בסיס פרטני ולא זוהו כפגומים, וכן הפרשה בגין קבוצות גדולות של חובות קטנים והומוגניים (בעיקר אנשים פרטיים). ההפרשה הקבוצתית מחושבת לפי קבוצות של חובות עם מאפייני סיכון דומים (ענף המשק, סיווג כבעייתי), על בסיס שיעור הפסדי האשראי שהוכרו בעבר בכל קבוצה, כשהוא מותאם לנסיבות הכלכליות העדכניות במועד הדיווח. למרות האמור לעיל, תאגידים בנקאיים ממשיכים לחשב הפרשה מזערית לפי עומק הפיגור בגין הלוואות לדיוור.
- ב. **מחיקה חשבונאית של חובות** - בהוראה נקבע כי יש למחוק חשבונאית כל חוב שנחשב לחוב שאינו בר גבייה ובעל ערך נמוך במידה כזאת שהותרו כנכס אינה מוצדקת. לגבי חובות קטנים המוערכים על בסיס קבוצתי כללי המחיקה החשבונאית מתבססים בעיקר על תקופת הפיגור שלהם.
- ג. **סיווג חובות בעייתיים**:
  - ההוראה דורשת גילוי בדוח הכספי לחובות שסווגו כפגומים ולחובות שאינם פגומים אך נמצאים בפיגור של 90 ימים או יותר.
  - ככלל, חובות פגומים כוללים חובות מסחריים שהבנק בדק על בסיס פרטני והוא צופה כי לא יוכל לגבות את הסכומים המגיעים לו לפי הסכם החוב, לרבות מקרים שבהם החוב נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר.
  - ככלל, חובות בפיגור של 90 ימים או יותר כוללים בעיקר חובות של אנשים פרטיים שבהתאם לגודלם אינם נבדקים בדרך כלל פרטנית, אשר נמצאים בפיגור. כן עשויים להיכלל בקבוצה זו חובות מסחריים המקיימים תנאים מוגדרים מסוימים.
  - ההוראה דורשת גילוי נוסף, במידע הנלווה לדוח הכספי, לגבי סיכון אשראי בעייתי בגין חובות מסחריים. סיכון אשראי זה כולל גם חובות פגומים וגם חובות מסחריים שעדיין לא זוהו כפגומים, אך נחשבים נחותים או בהשגחה מיוחדת, בשל חולשות קיימות או פוטנציאליות באיכות האשראי¹.
- ד. **הכנסות ריבית** - לנוכח חוסר הוודאות ורמת הסיכון הגבוהה המובנה בחובות בעייתיים שסווגו כחובות פגומים, נקבע שכלל לא יירשמו בגינם הכנסות ריבית שטרם נגבו.
- ה. **גילוי** - ההוראה מרחיבה את הגילוי שניתן בדוחות לציבור לגבי איכות האשראי וההפרשות להפסדי אשראי, בהתאם למקובל במדינות מובילות בעולם, וכן מרחיבה את הגילוי שניתן לגבי השיטות וההנחות ששימשו בעת מדידת ההפרשות להפסדי אשראי, על רכיביהן השונים. בכך היא מאפשרת למשתמשים בדוחות של התאגידים הבנקאיים ושל חברות כרטיסי

¹ סיווגים אלה הוגדרו בהוראה:

- חוב נחות - חוב שאינו מוגן באופן מספק על ידי ביטחונות או על ידי יכולת התשלום של החייב וקיימת אפשרות ברורה כי התאגיד הבנקאי יספוג בגינו הפסד, אם הליקויים לא יתוקנו.
- חוב בהשגחה מיוחדת - חוב שיש לו חולשות פוטנציאליות בגין נדרשת תשומת לב מיוחדת של ההנהלה. אם חולשות אלה לא יטופלו, התוצאה עלולה להיות התדרדרות בסיכויים לפירעון סיכון האשראי המאזני או במעמד של התאגיד הבנקאי כנושה.

האשראי להבין טוב יותר את רמת הסיכונים בתיק האשראי הבנקאי, את השינויים באיכות האשראי, את השינויים בהפרשות להפסדי אשראי ואת הקשר ביניהם.

נתונים עיקריים בקשר עם יישום ההוראה לראשונה

להלן נתונים המשקפים את השפעת היישום לראשונה של ההוראה על חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות ליום 1 בינואר 2011, על בסיס נתוני הדוחות הכספיים ל-31 במארס 2011. לאור מורכבות ההוראה, קבע הפיקוח כי היא לא תיושם למפרע הדיווחים הכספיים לתקופות קודמות. על כן, המידע להלן אינו כולל נתוני השוואה.

1. יתרת ההפרשה

בעקבות יישום ההוראה גדלה יתרת ההפרשות להפסדי אשראי במערכת הבנקאית בכ-4 מיליארדי ש"ח². נוסף על כך ביצעו התאגידים הבנקאיים במסגרת ההוראה מחיקות חשבונאיות משמעותיות של חובות, שלגבי חלקם נרשמה בעבר הפרשה בסכום של 23 מיליארדי ש"ח (לוח 1). כתוצאה מכך הגיע שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מסך האשראי לציבור ל-2.1%, מזה 1.1 נקודות אחוז בגין הפרשה על בסיס פרטני ו-1.0 נקודות אחוז בגין הפרשה על בסיס קבוצתי (לוח 2).

לוח 1
השפעת ההוראה בדבר הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
ליום 1 בינואר 2011, חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות

חמש הקבוצות	הבינלאומי	מזרחי-טפחות	דיסקונט	הפועלים	לאומי	
34,957	2,836	3,607	6,384	11,589	10,541	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2010
-23,222	-2,236	-1,891	-5,543	-7,712	-5,840	מחיקות חשבונאיות נטו שהוכרו ליום 1.1.2010
5,484	432	919	1,382	1,677	1,074	שינויים אחרים בהפרשה להפסדי אשראי ליום 1.1.2011 (נוקפו להון)
17,219	1,032	2,635	2,223	5,554	5,775	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 1.1.2011
		(אחוזים)				
15.7	15.2	25.5	21.6	14.5	10.2	השינוי בהפרשה להפסדי אשראי ללא השפעת המחיקות

המקור: דוחות כספיים לציבור.

לוח 2
יתרת האשראי לציבור¹ וההפרשה להפסדי אשראי ליום 1 בינואר 2011, חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות (מיליוני ש"ח)

חמש הקבוצות	הבינלאומי	מזרחי-טפחות	דיסקונט	הפועלים	לאומי	
751,113	64,047	108,832	119,386	229,222	229,626	סך האשראי לציבור
15,854	941	2,454	2,068	5,013	5,378	סך יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
2.1	1.5	2.3	1.7	2.2	2.3	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מסך האשראי לציבור (אחוזים)
						מזה:
8,096	404	1,060	461	2,938	3,233	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי שבוצעה על בסיס פרטני
1.1	0.6	1.0	0.4	1.3	1.4	שיעור יתרת ההפרשה על בסיס פרטני מסך האשראי לציבור (אחוזים)
7,758	537	1,394	1,607	2,075	2,145	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי שבוצעה על בסיס קבוצתי
1.0	0.8	1.3	1.3	0.9	0.9	שיעור יתרת ההפרשה על בסיס קבוצתי מסך האשראי לציבור (אחוזים)

(1) לפני הפרשה להפסדי אשראי.
המקור: דוחות כספיים לציבור.

² סכום זה משקף גידול נטו, לאחר נטרול השפעת גילום מס בסכום של כ-1.5 מיליארדי ש"ח.

2. ההון

בעקבות החלת ההוראה ב-1 בינואר 2011 ירד ההון העצמי של סך חמש הקבוצות הגדולות בכ- 4% (לוח 3), אך עדיין כל הקבוצות עומדות ביחס הלימות הון מעל 12%, וכולן, למעט קבוצת "דיסקונט", עומדות ביחס הון ליבה של 7.5%.

הירידה ביחס הלימות ההון נעה בין 0.27 נקודת אחוז בקבוצת "לאומי" לבין 0.56 נקודת אחוז בקבוצת "דיסקונט", והירידה ביחס הון הליבה נעה בין 0.27 נקודת אחוז בקבוצת "לאומי" לבין 0.59 נקודת אחוז בקבוצת "דיסקונט" (לוח 4).

לוח 3
השפעת ההוראה האמורה על ההון העצמי¹ ליום 1 בינואר 2011, חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות

חמש הקבוצות	חמש	הבינלאומי	מזרחי-טפחות	דיסקונט	הפועלים	לאומי
72,776	6,205	7,591	11,569	23,426	23,985	ההון העצמי ליום 31.12.2010 (מיליוני ש"ח)
-2,935	-220	-357	-830	-807	-721	השינוי בהון העצמי (מיליוני ש"ח)
-4.0	-3.5	-4.7	-7.2	-3.4	-3.0	השינוי בהון העצמי (אחוזים)

(1) כולל זכויות של בעלי מניות חיצוניים.

המקור: דוחות כספיים לציבור.

לוח 4
השפעת ההוראה האמורה על הלימות ההון¹ ליום 1 בינואר 2011, חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות

חמש הקבוצות	הבינלאומי	מזרחי-טפחות	דיסקונט	הפועלים	לאומי
לאחר החלת ההוראה	לפני החלת ההוראה	לאחר החלת ההוראה	לפני החלת ההוראה	לאחר החלת ההוראה	לפני החלת ההוראה
7.9	8.2	7.8	8.1	7.6	8.0

(אחוזים)

יחס הון
הליבה

יחס
הלימות
ההון

(1) לא נלקחה בחשבון השפעת ההוראה על נכסי הסיכון.

המקור: דוחות כספיים לציבור.

3. האשראי הבעייתי

על פי ההגדרות החדשות של החובות הבעייתיים, משקל האשראי-לציבור הפגום שאינו צובר הכנסות ריבית בסך האשראי לציבור של חמש הקבוצות הגדולות הגיע ב-1 בינואר 2011 לרמה של 3.6%; משקל האשראי לציבור בפיגור של 90 ימים או יותר בסך האשראי לציבור עמד על 0.7%; ומשקל סיכון האשראי המסחרי בגין הציבור בסך סיכון האשראי בגין הציבור - על 3.9% (לוח 5).

לוח 5
נתונים על האשראי הבעייתי ליום 1 לינואר 2011, חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות

חמש הקבוצות	הבינלאומי	מזרחי- טפחות	דיסקונט	הפועלים	לאומי	
26,687	1,219	2,318	3,359	10,887	8,904	האשראי-לציבור הפגום שאינו צובר הכנסות ריבית ¹ משקל האשראי-לציבור הפגום שאינו צובר הכנסות ריבית בסך האשראי לציבור ² (אחוזים)
3.6	1.9	2.1	2.8	4.7	3.9	
2,975	109	61	2,491	271	43	האשראי-לציבור הפגום הצובר הכנסות ריבית ³ משקל האשראי-לציבור הפגום הצובר הכנסות ריבית בסך האשראי לציבור ² (אחוזים)
0.4	0.2	0.1	2.1	0.1	0.0	
29,662	1,328	2,379	5,850	11,158	8,947	סך כל האשראי-לציבור הפגום משקל האשראי-לציבור הפגום בסך האשראי לציבור ² (אחוזים)
3.9	2.1	2.2	4.9	4.9	3.9	
5,484	352	1,810	891	1,326	1,105	האשראי-לציבור בפיגור של 90 ימים או יותר משקל האשראי-לציבור בפיגור של 90 ימים או יותר בסך האשראי-לציבור ² (אחוזים)
0.7	0.5	1.7	0.7	0.6	0.5	
44,508	2,426	3,869	8,307	15,372	14,534	סיכון האשראי המסחרי הבעייתי בגין הציבור ⁴ משקל סיכון האשראי המסחרי הבעייתי בגין הציבור בסך סיכון האשראי בגין הציבור (אחוזים)
3.9	2.5	2.5	5.8	4.0	4.2	

(1) נתון זה דומה ליתרת ה-non performing loans המוצגת בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים בארה"ב.

(2) האשראי לציבור ברוטו.

(3) האשראי לציבור פגום בארגון מחדש של חוב בעייתי הצובר הכנסות ריבית.

(4) כולל את סיכון האשראי המאזני והחוץ-מאזני שהוא פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, למעט סיכון האשראי המאזני והחוץ-מאזני לאנשים פרטיים.

המקור: דוחות כספיים לציבור.